

Formativ evaluering i læreruddannelsen

Undervisningskvalitet og studieintensitet

Keld Conradsen,
lektor,
Læreruddannelsen
i Aarhus

Kommentar til Kari Thynebjerg og Karin Lilius, Lærerstuderendes udvikling af autonomi, MONA, 2021-2.

I MONA 2021-2 udvikler Kari Thynebjerg og Karin Lilius en model for hvordan formativ evaluering kan hjælpe lærerstuderende i naturfag med at udvikle hvad de betegner som autonomi – til gavn for deres studieintensitet og fastholdelse (Thynebjerg og Lilius, 2021). Baseret på modellen præsenterer forfatterne derefter en intervention. Interventionen undersøger om især selvevaluering og peer feedback via udvikling af autonomi kan kvalificere studiearbejdet og øge studieintensiteten i og på tværs af studiegrupper.

Jeg vil i denne kommentar ikke gå i detaljer med delelementer i modellen eller med den omfattende begrebsafklaring som ligger til grund for den. Tak for modellen. Jeg kommer til at inddrage den i et udviklingsprojekt om formativ evaluering i læreruddannelsen jeg er en del af. Jeg vil heller ikke opholde mig ved at resultaterne fra interventionen endnu er for ukomplette til at kunne understøtte en konklusion.

Jeg vil derimod kommentere at artiklen for mig at se er i fare for at tegne et billede af den eksisterende naturfagsundervisning i læreruddannelsen som ikke er retvisende. Derudover vil jeg argumentere for at formativ evaluering måske nok kan føre til højere studieintensitet, men at det ikke bør skygge for at der findes andre muligheder som for eksempel flere obligatoriske krav til de studerende.

Kvalitet i undervisningen

Lad mig starte med at slå fast at jeg anser formativ evaluering i dens forskellige udformninger for et vigtigt og lærerigt element i undervisningen – på læreruddannelsen

såvel som i skolen. Jeg ser derfor frem til de endelige resultater fra forfatternes intervention, som er varslet til en senere udgivelse (Thynebjerg og Lilius, 2021).

Når der imidlertid i artiklen argumenteres for formativ evaluering i undervisningen, kan jeg ikke genkende billedet af den eksisterende undervisning. I artiklens afrunding peger forfatterne på at en større rolle til formativ evaluering vil kunne kræve forandringer både hos undervisere og studerende. Derudover skitserer de hvad de mener kendetegner god undervisning, og den rolle formativ evaluering kan spille i den. Det hedder blandt andet:

“De formative evalueringsprocesser kan betragtes som selve undervisningen, og kvalitet i undervisningen handler om de lærendes læring.” Og videre: “Denne betragtning går igen når Black et al (2004) argumenterer for at formativ evaluering flytter underviserens fokus fra undervisning i en traditionel forståelse henimod de lærendes læring. Med det nye fokus ændres de lærendes adfærd fra *passiv modtagelse* til *aktiv deltagelse* i deres egen kompetenceudvikling” (Thynebjerg og Lilius, 2021, s. 62-63).

Jeg har ikke kendskab til om der findes nyere forskning om disse emner (fokus på undervisning kontra fokus på læring, aktiv deltagelse kontra passiv modtagelse). Baseret på min erfaring vil jeg imidlertid mene at det ikke står så skidt til endda. Ingen vil vel i dag bestride at undervisning handler om de lærendes læring, eller at de studerende i læreruddannelsen bør være aktivt deltagende i deres egen læring. Men det sidste sker allerede på utallige (lærerige) måder, fx gennem selvstændige faglige undersøgelser, analyser og udvikling af faglige modeller, selvstændig udvikling af undervisningsaktiviteter og undervisningsforløb, selvstændigt arbejde med fællesfaglige problemformuleringer og arbejdsspørgsmål, udvikling af mikroteaching/simulationer af undervisningssituationer, ansvar for planlægning og gennemførelse af ekskursioner, selvstændige analyser af læremidler etc. etc. I mange af disse aktiviteter vil forskellige former for formativ evaluering naturligt indgå, fx dialogbaseret feedback fra underviser til studerende, programsatte vejledningsseancer, organiseret og stilladseret peer feedback mellem studiegrupper o.l. Blot vil der ikke altid være et eksplicit fokus på den formative evaluering.

Det forekommer mig med andre ord, at forfatterne opstiller et stråmandsargument ift. den eksisterende naturfagsundervisning. Dette indtryk bliver forstærket af at jeg savner en afgrænsning. Formativ evaluering er godt, men hvor meget skal det fylde? Lidt? Meget? 10 %? 100 %? Kun i studiegrupper? Alle vegne i undervisningen? Skal den være selve den krog undervisningen hænges op på?

Jeg efterlades med uklarhed og det indtryk at forfatterne er villige til at gå langt – og måske også længere end der er belæg for.

Studieintensitet

Forfatterne argumenterer i artiklen også for at udvikling af autonomi gennem formativ evaluering kan være et middel til at øge studieintensiteten. Jeg er her i tvivl om der kun tænkes på arbejde i studiegrupper eller på undervisning mere bredt. Jeg tager udgangspunkt i det sidste.

At studieintensiteten er lav på læreruddannelsen, er ikke en nyhed. Det er heller ikke nyt at der varsles tiltag for at højne den. Forfatterne henviser til et notat fra Uddannelses- og Forskningsministeriet der opererer med tre temaer som udgangspunkt for nytænkning af læreruddannelsen (UFM, 2020). Forfatternes projekt falder ind under Tema B, "Øget studieintensitet, større faglig progression samt bedre fastholdelse og rekruttering." Her hedder det blandt andet: "Endelig peger evalueringen af læreruddannelsen på behovet for en stærkere læringskultur blandt undervisere og studerende på uddannelsen" (UFM, 2020, s. 1).

Den "stærkere læringskultur" skal udvikles i de eksisterende rammer (der kommer ikke flere midler). Som forfatterne gør rede for, er der grund til at antage at formativ evaluering og udvikling af autonomi kan have en positiv effekt på de studerendes studieintensitet (og i sidste ende kompetenceudvikling). Jeg kan imidlertid også få øje på et par farelementer.

For det første kan jeg være bekymret for en tilgang der i høj grad placerer initiativet hos de studerende, fx med et stort fokus på selvevaluering og peer feedback. Faktisk kan jeg frygte den modsatte effekt (demotivation og lavere studieintensitet). Et eksempel på for høje forventninger til de studerende kunne være K3-kategorien i professionshøjskolernes studieaktivitetsmodel, som netop sigter på at højne studieintensiteten (Danske Professionshøjskoler, 2019). I K3-kategorien skal de studerende selv tage fagrelevante læringsinitiativer, men mens jeg har set mange eksempler på at dette *ikke* har haft den tilsigtede effekt, har jeg endnu til gode at se dokumenteret at det rent faktisk har. Fra min egen undervisning kan jeg desuden fremhæve at jeg har set adskillige eksempler på studiegrupper som under relativt frie ramme ikke gør sig tilstrækkelig umage med at give hinanden kvalificeret peer feedback (årsagerne hertil kan være diverse).

For det andet kan jeg være bange for at positivt ladede begreber som "formativ evaluering" og "udvikling af autonomi" vil kunne skygge for de andre knapper vi har at dreje på i forhold til studieintensitet. En nem måde at øge den på ville være at skrue op for den ydre motivation, altså at øge kravene til de studerende. Det kunne for eksempel være at hæve kravene til antal, omfang og kvalitet af obligatoriske opgaver, studieprodukter m.m.

Det ville fint kunne gøres med inddragelse af formativ evaluering og med en opmærksomhed på at udvikle autonomi. Det ene udelukker ikke det andet. Og det skulle naturligvis bakkes op fra lederside og organiseres på måder så vi undervisere ikke seigner under arbejdsbyrden.

Referencer

Danske Professionshøjskoler (2019), Vejledning til studieaktivitetsmodel – til undervisere og uddannelsesledere (https://danskeprofessionshøjskoler.dk/wp-content/uploads/2019/09/Vejledning_studieaktivitetsmodel__undervisere.pdf).

Thynebjerg, K.A. og Lilius, K.M. (2021). Lærerstuderendes udvikling af autonomi. MONA 2021 (2).

Uddannelses- og Forskningsministeriet (UFM), referencenummer 2020-4912, 27. november 2020 (<https://ufm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2020/filer/notat-om-udvikling-af-laerer-uddannelsen.pdf>).